

rehin alınmış
bir batı

MILAN KUNDERA
REHİN ALINMIŞ
BİR BATI
YA DA
ORTA AVRUPA'NIN TRAJEDİSİ

Can Modern

Rehin Alınmış Bir Batı, Milan Kundera

Fransızca aslından çeviren: Ebru Erbaş

Un Occident kidnappé: ou la tragédie de l'Europe centrale

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Éditions Gallimard, 2021

“Un Occident kidnappé ou la tragédie de l'Europe centrale”

© 1983, Milan Kundera

“Discours au Congrès des écrivains tchécoslovaques”

© 1967, Milan Kundera

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

“Discours” sunuş yazısı: Jacques Rupnik

“Occident” sunuş yazısı: Pierre Nora

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Temmuz 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Esra Kökkılıç

Düzelti: Melis Ofas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Aylin Güler / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6389-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Malask Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MILAN KUNDERA
REHİN ALINMIŞ
BİR BATI
YA DA
ORTA AVRUPA'NIN TRAJEDİSİ

DENEME

Fransızca aslından çeviren

Ebru Erbaş

♥can

Milan Kundera'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ayrılık Valsi, 1988

Gülüşün ve Unutuşun Kitabı, 1988

Şaka, 1990

Saptırılmış Vasiyetler, 1994

Jacques ile Efendisi, 1994

Yavaşlık, 1995

Kimlik, 1998

Bilmemek, 2001

Gülünesi Aşklar, 2002

Ölümsüzlük, 2002

Roman Sanatı, 2002

Perde, 2006

Bir Buluşma, 2010

Kayıtsızlık Şenliği, 2015

Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği, 2015

Yaşam Başka Yerde, 2015

MILAN KUNDERA, 1929'da Brno, Bohemya'da, bugünkü Çekoslovakya'da doğdu. Burjuva bir ailede yetişti. Saygın bir müzikolog olan babası Ludvík Kundera aynı zamanda Brno Üniversitesi rektörüydü. Kundera müzikolojinin yanı sıra Prag'daki Charles Üniversitesi'nde sinema, edebiyat ve estetik eğitimi aldı. 1948'de dönemin pek çok entelektüeli gibi büyük bir heyecanla komünist partiye katıldı. 1950'de bireyci eğilimleri nedeniyle partiden ihraç edildi ancak 1956'dan sonra partiye yeniden katıldı. 1958-1968 yılları arasında yazdığı öykülerden oluşan *Gülünesi Aşklar*'la ünlendi. 1967'de Stalinizmi ele aldığı ilk romanı *Şaka*'yı yayımladı. Bunun ardından sırasıyla *Yaşam Başka Yerde* (1969), *Ayrılık Valsi* (1972) ve *Gülüşün ve Unutuşun Kitabı* (1979) geldi. 21 Ağustos 1968'deki Sovyet işgalinden sonra, başarısızlıkla sonuçlanan Prag Baharı'nın sivrilen isimlerinden biri olarak ülkesindeki konumunu kaybetti ve kitaplarının basımı yasaklandı. 1975'te Fransa'ya göç etmesine izin verildi, 1979'da Çek vatandaşlığından çıkarıldı. Kalıcı olarak Fransa'ya yerleştikten sonra Fransızca yazmaya başladı. Hatta 1980'lerde, önceki eserlerinin Fransızca çevirilerini gözden geçirme işini üstlendi. 1981'de Fransız vatandaşı oldu. En çok satan romanı *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği* (1984) sinemaya uyarlandı. 1986'da *Roman Sanatı*'nı yayımladı, onu *Ölümsüzlük* (1990), *Saptırılmış Vasiyetler* (1993), *Yavaşlık* (1995), *Kimlik* (1998), *Bilmemek* (2000), *Perde* (2005) ve *Kayıtsızlık Şenliği* (2014) kitapları takip etti. Eserleri kırktan fazla dile çevrildi. Kundera, 2023'te Paris'te öldü.

REFİKA EBRU ERBAŞ, İstanbul'da doğdu. Notre Dame de Sion Fransız Lisesi 1991 ve Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi, Tarabya 1996 mezunu. Liseden beri çeviri yapıyor.

İçindekiler

Sunuş	11
Edebiyat ve Küçük Uluslar: Çekoslovak	
Yazarlar Kongresi Konuşması	15
Sunuş	27
Rehin Alınmış Bir Batı ya da	
Orta Avrupa'nın Trajedisi	29

Edebiyat ve Küçük Uluslar

Sunuş

Öyle yazar kongreleri olmuştur ki Parti kongrelerinden daha önemli ya da her koşulda daha anmaya değerdir. Komünist Çekoslovakya'da parti kongrelerinin ardı arkası kesilmez ve hepsi de birbirine benzerdi. Yazar kongreleriye öngörülemeyen ve kimi zaman da iktidar ile toplum arasındaki ilişkide derin değişikliklerin habercisi olabilirdi.

Bir döneme damgasını vuran ve bugün tekrar okunduğunda kendine özgü yankısını koruyan kongre konuşmaları da vardır. Soljenitsin'in 1967 Mayıs'ında Moskova'da yaptığı ve Guy Béart'ın güzel bir şarkısına ilham veren sansür kınaması akla gelir: "Şair gerçeği söyledi, infaz edilmeli..." Bu tarihten bir ay sonra Prag'daki Yazarlar Kongresi'nde, başta Milan Kundera'nın konuşması olmak üzere, yapılan şaşırtıcı konuşmalarsa daha az bilinir.

O tarihlerde Milan Kundera tiyatrodaki *Anahtar Sahipleri* (1962), *Gülünesi Aşklar* (1963 ve 1965) adlı öykü derlemesiyle ve özellikle 1967'de (Yazarlar Kongresi sırasında) yayımlanan, bir dönemi anan ve kapatan, Çek okurların dışında da 1968 Baharı'yla ilişkilendirilen bir roman olma niteliğini koruyan *Şaka*'yla¹ başarıyı yakalamış bir yazardı. Sinema Okulu'nda (FAMU) ders vermekte ve hem edebiyatta (Hrabal, Škvorecký, Vaculík...) hem tiyatrodaki (Havel, Topol) hem de özellikle sinemanın yeni dalgasında (Forman, Passer, Menzel, Némec,

1. Fransızca çevirisi Sovyet işgalinin ardından, 1968 Ekim'inde Éditions Gallimard tarafından yayımlanır. (Fransız yayıncının notu)

Chytilová...) kültürel yaratımdaki olağanüstü özgünlük ve çeşitlilikle kendini gösteren muazzam atılımın önde gelen isimlerinden birine dönüşmekteydi. Kundera'nın, 1960'ları rejimin ideolojik kısıtlamalarından giderek kurtulurken piyasanın kısıtlamalarına da maruz kalmayan Çek kültürü için bir "altın çağ" olarak nitelemesi sebepsiz değildir. Bu açıdan bakıldığında 1968 Prag Baharı siyasi boyutuna indirgenemez; yazarların haftalık dergisi *Literarni Noviny*'nin tirajının 250.000'i yakalayıp tüm kopyalarının da aynı gün tükendiği bir on yılın, kültürün özgürleşmesinin siyasal yapının çözülmesini hızlandırdığı bir on yılın doruk noktası olarak anlaşılabilir ancak.

Tehlikeyi sezen mevcut iktidar, kontrolü yeniden ele geçirmeyi denedi ve Haziran 1967'deki Yazarlar Kongresi, yazarlar ile iktidar arasında bir güç savaşına sahne oldu ki bu çekişmenin fitili 1963'te gerçekleşen, Franz Kafka'ya adanan, "sosyalist gerçekçilik" in sembolik cenaze töreni niteliğindeki Liblice Konferansı'nda ateşlenmişti. Almanca yazan bu Praglı Yahudi yazarın başta *Dava* olmak üzere kaleme aldığı eserler, kırk yıl sonra Çek okurların gözünde farklı ve *Şato*'nun hâkimi, partinin ve devletin başı olan Antonín Novotný açısından da oldukça rahatsız edici bir gerçekçiliği yansıtıyordu.

1967 Yazarlar Kongresi'nde öne çıkan birden çok olay yaşandı. Öncelikle yazar Pavel Kohout Sovyet Bloku'nun Altı Gün Savaşı sırasında İsrail karşıtı politikasını eleştiren bir konuşma yaptıktan sonra Soljenitsin'in Sovyet Yazarlar Birliği'ne yazdığı ünlü mektubu okudu. Parti liderliğindeki ideolojik ortodoksluğun hamisi Jiří Hendrych için bu kadarı fazlaydı, salondan çıktı, Kundera, Procházka ve Lustig'in bulunduğu tribünün arkasına geçerek haykırışıyla hafızalara kazındı: "Her şeyi kaybettiniz, kesinlikle her şeyi!" Ertesi gün sıra *Balta*'nın yazarı ve *Literarni Noviny*'nin yayın kurulu üyesi Ludvik Vaculik'teydi, o da Hendrych'in sözlerine içerlemiş olduğundan, kabul edilebilir olanı belirlediği varsayılan tüm sınırları aşarak, lafı hiç eğip bükmeden asıl meseleyi açıkça dile getirdi: "Her şeye kendileri karar vermek isteyen bir avuç insan"ın tüm iktidarı ele geçirirken faturayı da sansüre hatta anayasaya kesmesi. Artık kopuş kaçınılmazdı.

Siyasi tarih elbette yazarların iktidarla açık çatışmasının, 1967 yazındaki geçici yenilgilerinin ve ardından 1968 Baha-

rı'ndaki (yine geçici) zaferlerini kayda geçirecektir. Düşünceler tarihiye özellikle Milan Kundera'nın açılış konuşmasını. O da meslektaşları gibi sansürü hedef alır ancak yaratım özgürlüğü konusuna farklı bir açıdan yaklaşır. Tarihsel bir perspektif benimseyen Kundera, Montagne-Blanche Savaşı'ndan (1620) ve iki yüzyıllık Almanlaştırma sürecinden sonra seçkinleri yok edilmiş, varlığı "açıkça ortada olmayan" Çek ulusunun kaderi üzerine kafa yorar ve yazar Hubert Gordon Schauer'in 19. yüzyılın sonunda sorduğu kışkırtıcı soruyu hatırlatır: Çeklere yüksek bir kültürün taşıyıcısı olacak bir dili yeniden kazandırmak için bunca çabaya gerçekten değer miydi? O sıralarda daha gelişkin ve etkili olan Alman kültürüyle kaynaşmak daha iyi olmaz mıydı? Kundera bu soruyu neredeyse bir asır sonra retorik olarak yeniden ele alır ve kendi yanıtını sunar: Bu, ancak Avrupa kültürü ve değerlerine yapacağı özgün katkıyla gerekçelendirilebilir, başka bir deyişle tikelden evrensele. Çek kültürünün altmışlı yıllardaki canlılığı da bu hevesi ya da iddiayı doğrular gibidir. Ancak ulusun varlığının dayanağı olan bu kültürel atılımın koşulu özgürlüktür. Kültürün özerkliği ve zihnin özgürlüğü talebi, Kundera'nın "vandallar" olarak andığı sansürcü ideolojiler açısından bir meydan okumaya dönüşür. Kültürü iktidarın pençesinden kurtarmanın siyasi bir boyut kazandığı açıktır.

Ancak Kundera meselenin diğer boyutunu öngördüğünde 1967'de ele aldığı sorunun halen güncel bir yankı uyandırması şaşırtıcıdır: "20. yüzyılın ikinci yarısında açılan geniş entegrasyonist perspektifler" içinde küçük ulusların kaderi.

"Entegrasyon süreci, kendi kültürlerinin gücünden, katkılarının karakteri ve benzersiz niteliklerinden başka hiçbir savunması olmayan tüm küçük ulusları yutma riski taşıyor."¹ "20. ve 21. yüzyıllarda bu entegrasyon sürecinin şiddet içermeyen baskısı"nı dizginlemek, bir zamanlar Almanlaştırmaya gösterilen direnişten çok daha zorlu olabilir.

1. Milan Kundera'nın Antonin Liehm ile yaptığı söyleşi için bkz. *Trois générations, entretiens sur le phénomène culturel tchécoslovaque* [Üç Kuşak, Çekolavak Kültürü Fenomeni Üzerine Konuşmalar], önsöz Jean-Paul Sartre, Paris, Gallimard, 1970. 1967'deki Yazarlar Kongresi'nin arifesinde yapılan bu söyleşi, kuşkusuz Milan Kundera'nın en iyi entelektüel otoportresi olma özelliğini koruyor. (Fransız yayıncının notu)

Dolayısıyla ek kültürünün özgül yerinin sorgulanması, Kundera'nın Orta Avrupa'nın küçük uluslarının kaderine dair düşüncelerine uzanır ve belli açılardan onların küreselleşen Avrupa'daki ikilemlerini öngörür. Kundera'nın 1967 yılında Yazarlar Kongresi'nde yaptığı konuşma ile 1983'te *Le Dbat*'da yayımlanan "Un Occident kidnapp ou la tragdie de l'Europe centrale" [Rehin Alınmış Bir Batı ya da Orta Avrupa'nın Trajedisi] başlıklı makalesi arasındaki bağlantı da budur.

Jacques Rupnik

EDEBİYAT VE KÜÇÜK ULUSLAR

Çekoslovak Yazarlar Kongresi Konuşması

1967

Sevgili dostlar, Dünya gezegeninde zamanın başlangıcından bu yana yaşamını sürdüren hiçbir ulus bulunmamasına ve bizatihi ulus kavramının görece modern bir kavram olmasına karşın ulusların çoğu kendi varlıklarının apaçık ortada olduğu, Tanrı'nın ya da Doğa'nın bir lütfu olarak ezelden beri var olduğu hissine sahiptir. Halklar kendi kültürlerini, siyasal sistemlerini hatta sınırlarını bile kendi yaratımları, dolayısıyla sorgulanabilir ya da sorun kaynağı olarak tanımlayabildiği halde, halk olarak varlıklarını her türlü soru işaretinden muaf bir veri olarak görürler. Ölümün eşliğinden dönmüş Çek ulusunun pek de talihli sayılmayacak, kesintili tarihi, onu bu tür yanılsamaların tuzağına düşmekten korumuştur. Çek ulusunun varlığının hiçbir zaman apaçık ortada olduğu düşünülmemiştir ve tam da bu *apaçık-olmayış*, onun en önemli vasıflarından biridir.

Bu olgu en belirgin şekilde 19. yüzyılın başlarında, bir avuç entelektüelin önce neredeyse unutulmuş bir dil olan Çekçeyi, bir sonraki nesilde de zaten yarı yarıya tükenmiş Çek halkını yeniden diriltmeye çalışması sırasında kendini göstermiştir. Bu yeniden doğuş bilinçli bir hareketti ve her edim gibi artılar ile eksiler arasında yapılan bir seçime dayanıyordu. Kaynağını Çek ulusal diri-

liş hareketinden alan entelektüeller, “artılar” safına yönelmiş olsalar da karşıt yöndeki tezlerin ağırlığının da farkındaydılar. Almanlaşmanın çocuklarına daha fazla fırsat sunarak Çeklerin hayatını kolaylaştıracağını biliyorlardı ki mesela Matouš Klácel de bundan bahsetmişti. Ayrıca daha büyük bir ulusa mensup olmanın her türlü fikri üretimin ağırlığını artırdığını ve kapsamını genişlettiğini oysaki Çek dilinde üretilen bilimin Klácel’in ifadesiyle “*gayretli çalışmaların tanınırlığını sınırladığını*” da biliyorlardı. Ján Kollár’ın dediği gibi, “*ancak yarım yamalak düşünen ve duyumsayan*”, eğitim düzeyleri de – yine Kollár’dan alıntıyla– *çoğunlukla vasat ve cılız olan küçük halkların karşılaştığı sıkıntıların bilincindeydiler: “Onlarınki yaşamak değil, sadece hayatta kalmaktır; ne büyür ne de tomurcuklanır, sadece ot gibi biterler; ağaç değil, sadece çalı çırpı boy verir üstlerinde.”*

Bu tezlerin ve karşı tezlerin eksiksiz farkındalığı, “olmak ya da olmamak ve neden?” sorusunu Çek ulusunun modern varoluşunun temeline oturtur. Ulusal dirilişin öncüleri bu varoluşu tercih ettiyse de bu, büyük bir müstakbel iddiaya tutuşmak demektir. Halkı ileride seçimlerinin doğruluğunu kanıtlama göreviyle karşı karşıya bırakmış oldular.

Hubert Gordon Schauer’in 1886’da, daha o tarihlerde kendi küçüklüğü içinde debelenmeye başlamış genç Çek toplumunun yüzüne şu yakıcı soruyu vurması da, Çek ulusunun varlığının bu apaçık-olmayışıyla son derece tutarlıydı: Yaratıcı enerjimizi; henüz emekleme aşamasındaki Çek kültüründen açıkça daha gelişmiş bir kültüre sahip, daha büyük bir ulusunkıyla birleştirmiş olsaydık insanlığa daha çok katkıda bulunmuş olmaz mıydık? Halkımızı yeniden canlandırmak için harcadığımız tüm çabalara değer miydi? Halkımızın kültürel değeri, varlığını meşru kılacak denli büyük müdür? Ve ardından gelen

soru: Tek başına bu değer, onu gelecekte bizzat egemenliğini kaybetme riskine karşı korumaya yeter mi?

Yaşamaktan ziyade bitkisel hayatta kalmayı yeğleyen Çek taşralılığı, sahte kesinliklerin ikamesini amaçlayan bu sorgulanmanın ardında ulusa yönelik bir saldırı gördü ve bundan dolayı da Schauer'i o ulustan dışlamaya karar verdi. Ne var ki beş yıl sonra genç eleştirmen Salda, Schauer'i zamanının en büyük kişiliği, denemesini de kusursuz bir vatanseverlik edimi olarak tanımladı. Haksız da sayılmazdı. Schauer'in tek yaptığı, Çek ulusal dirilişinin tüm liderlerinin bilincinde olduğu bir ikilemi en uç noktaya taşımak olmuştu. František Palacký şöyle yazmıştı: *Eğer ulusun ruhunu komşularımızın yürüttüklerinden daha büyük ve daha asil faaliyetler seviyesine yükseltmezsek kendi varlığımızı bile güvenceye alamayız.* Jan Neruda da eklemişti: *Ulusumuzun sırf saygınlığını değil, bizzat hayatta kalmasını da sağlayabilmek için onu dünyanın bilinç ve eğitim düzeyine yükseltmeliyiz.*

Çek dirilişinin öncülerine göre ulusun hayatta kalması, kültürel değerler üretebilmesine bağlıydı. Bu değerleri ulusa yararlılıkları açısından değil, –o zamanki tabirle– tüm insanlığa ilişkin ölçütlerle tartmak arzusundaydılar. Dünyayla ve Avrupa'yla bütünleşmek hevesindeydiler. Bu bağlamda Çek edebiyatının, dünyanın diğer yerlerinde oldukça nadir görülen bir örnek sergileyen, özgün bir yönünü vurgulamak isterim: Edebiyatta çevirmenin başlıca hatta belki başat aktör olması. Montagne-Blanche Savaşı'ndan¹ önceki yüzyılda edebiyatın en büyük figürleri neticede çevirmenlerdi: Řehoř Hrubý z Jelení, Daniele Adama z Veleslavína, Jan Blahoslav. Josef Jungmann'ın

1. 8 Kasım 1620'de gerçekleşen Montagne-Blanche Savaşı, Otuz Yıl Savaşları'nın ilk ve en önemli muharebelerinden biri olarak Çek bağımsızlığının sonunu getirmiştir. (Çekçeden çevirenin notu)

imzasını taşıyan ünlü Milton çevirisi ulusal diriliş döneminde Çek dilinin temellerini atmıştır. Halen Çek edebî çevirisi dünyanın en iyileri arasındadır ve çevirmen diğer tüm edebî kişiliklerle eşit ölçüde saygınlık görür. Edebî çevirinin bu denli esaslı bir rol oynamasının sebebi açıktır: Çeviriler sayesinde ki Çekçe, Avrupa'nın terminolojisini de içerek, tam donanımlı bir Avrupa dili olarak inşa edilmiş ve yetkinliğe erişmiştir. Sonuçta Çekler, Çek dilindeki kendi Avrupalı edebiyatlarını edebî çeviriler dolayısıyla üretmiş ve bu edebiyat da Çekçe okuyan Avrupalı okurları biçimlendirmiştir.

Klasik denebilecek bir tarihe sahip büyük Avrupa ulusları açısından, içinde evrildikleri Avrupa çerçevesi kendiliğinden ilerlemiştir. Oysa uyku ile uyanıklık dönemleri arasında gidip gelen Çekler, bir Avrupa ruhunun gelişimindeki pek çok önemli aşamayı kaçırmış, dolayısıyla her seferinde kendi kendilerini kültürel çerçevelerine uyarlamak, onu kendilerine mal etmek ve yeniden inşa etmek durumunda kalmışlardır. Çekler açısından hiçbir şey, hiçbir zaman yadsınamaz bir edim oluşturmamıştır, ne dilleri ne de Avrupa'ya aidiyetleri ki bu da zaten iki seçenek arasında biteviye seçimden ibarettir: Ya Çekçenin sadece bir Avrupa lehçesine –Çek kültürünün de sadece bir folklor– indirgenecek denli zayıflamasına razı olmak ya da tüm gerektirdikleriyle birlikte bir Avrupa ulusu olmak.

Bir tek bu ikinci seçenek gerçek bir varoluşun güvencesini sunsa bile bu varoluş da tüm 19. yüzyıl boyunca en değerli enerjilerini orta öğretimden ansiklopedi yazımına kadar, kendi temellerini inşaaya adanmış bir halk için çoğunlukla hayli zorlu bir varoluştur. Bununla birlikte 20. yüzyılın başından itibaren ve özellikle iki savaş arasında, Çek tarihinde hâlâ benzeri olmayan bir kültürel patlamaya tanıklık ettik. Yirmi yıl boyunca, hepsi de dâhilerden oluşan bir yıldızlar karması kendilerini yara-

tıcılığa adadı ve bu çok kısa süreçte, Comenius'tan bu yana ilk kez Çek kültürünü, özgün niteliklerini de koruyarak, Avrupa seviyesine yükseltmeyi başardı.

Hâlâ özlemle anacağımız bir yoğunlukta ve hızla geçip gidiveren o önemli dönem, yine de yetişkinlikten çok ergenliğe benziyordu: Henüz emekleme çağındaki Çek edebiyatı ağırlıkla lirik bir karakter sergiliyor, gelişebilmek içinse her şeyden çok, uzun ve kesintisiz bir barış sürecine ihtiyaç duyuyordu. Tam da o sırada bu denli kırılğan bir kültürün büyümesinin önce işgal, ardından Stalinizm tarafından neredeyse çeyrek yüzyıl boyunca kesintiye uğratılması, dünyanın geri kalanından soyutlanması, bünyesindeki çoğu geleneğin zayıflatılarak salt propaganda düzeyine indirgenmesi, Çek ulusunu bir kez daha –ve bu kez kesin olarak– Avrupa'nın kültürel çepe- rine savurma riski taşıyan bir trajedi oldu. Eğer ki birkaç yıldır Çek kültürü yeniden ivme kazandıysa, şimdilerde başarımızın ana etkinlik alanına dönüştüğü kuşkusuzsa, eğer çok sayıda muhteşem yapıt ortaya kondu ve örneğin Çek sineması gibi bazı sanat dalları altın çağını yaşıyorsa; demek ki bu söz konusu olan, Çek gerçekliğinin son yıllardaki en kayda değer olgusudur.

Şu kadarla ki acaba ulusal topluluğumuz tüm bunların yeterince bilincinde midir? Edebiyatımızın iki savaş arasındaki o unutulmaz ergenlik çağıyla yeniden bağlantıya geçebileceğinin ve bunun da ona mükemmel bir fırsat sunduğunun farkında mıdır? Kültürünün kaderinin kendisine bağlı olduğunu bilmekte midir? Yoksa Çek dirilişinin liderlerinin, güçlü kültürel değerlerin yokluğunda bir halkın halk olarak hayatta kalmasının her türlü güvenceden yoksun kalacağı yönündeki görüşünü nihayet yadsımış mı bulunuyoruz?

Çek ulusal dirilişinden bu yana kültürün toplumuzdaki rolü şüphesiz değişti ve bugün artık etnik türden bir baskıya maruz kalma riski altında değiliz. Yine-

Yakın dönem Avrupa tarihine ayna tutan *Rehin Alınmış Bir Batı*, genç Milan Kundera'nın 1967'de Prag Baharı'nın ortasında, Çek Yazarlar Birliği'ne verdiği "Edebiyat ve Küçük Uluslar" başlıklı konferans ile 1983 yılında *Le Débat* dergisi için yazdığı "Rehin Alınmış Bir Batı ya da Orta Avrupa'nın Trajedisi" makalesini bir araya getiriyor.

Kundera, Çekoslovakya ve Ukrayna gibi Orta Avrupa'daki 'küçük uluslar'ın Batı kültürüyle ilişkilerine odaklanıyor ve kültürel kimliklerinin giderek daha fazla tehdit altında olduğunu savunuyor.

#çekedebiyatı #avrupa #tarih #sürgün #miras #kimlik #edebiyat #ulus

